HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורבי עקיבא למאי הלכתא איתקש לנדה למשא לוקשיה לנבלה אין הכי נמי אלא מה נדה אינה לאברין אף ע"ז אינה לאברין אלא הא דבעי רב חמא בר גוריא ע"ז ישנה לאברים או אינה לאברים תיפשוט ליה מהא בין לרבנן בין לרבי עקיבא דאינה לאברים רב חמא בר גוריא כרבה מתני ובעי לה אליבא דרבי עקיבא מיתיבי ע"ז כשרץ [א]ומשמשיה כשרץ רבי עקיבא אומר ע"ז כנדה ומשמשיה כשרץ בשלמא לרבי אלעזר ניחא אלא לרבה קשיא אמר לך רבה מי אלימא ממתני' דקתני עציו ואבניו ועפריו מטמאין כשרץ ואוקימנא מאי כשרץ דלא מטמא באבן מסמא ה"נ דלא מטמא באבן מסמא מיתיבי נכרי ונכרית ע"ז ומשמשיה הן ולא היסטן רבי עקיבא אומר הן והיסטן בשלמא לרבי אלעזר ניחא אלא לרבה קשיא אמר לך רבה וליטעמיך נכרי ונכרית נמי הן ולא היסטן (א)והתניא [1]דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל מטמאין בזיבה (ב)ואין נכרים מטמאין בזיבה אבל גזרו עליהן שיהו כזבין לכל דבריהן אלא רבה מתרץ לטעמיה נכרי ונכרית הן והיסטן ואבן מסמא שלהן ע"ז היא והיסטה אבל לא אבן מסמא שלה רבי עקיבא אומר ע"ז היא והסיטה ואבן מסמא שלה ורבי אלעזר מתרץ לטעמיה נכרי ונכרית הן והיסטן ואבן מסמא שלהן ע"ז היא ולא היסטה ורבי עקיבא אומר ע"ז היא והסיטה מתקיף לה רב אשי מאי הן אלא אמר רב אשי הכי קאמר נכרי ונכרית בין הן שהסיטו את אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טמאים ע"ז שהסיטה אחרים טהורין אחרים שהסיטו אותה טמאים משמשיה בין הן שהסיטו את אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טהורים רבי עקיבא אומר נכרי ונכרית וע"ז בין הן שהסיטו את אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טמאים משמשיה בין הן שהסיטו אחרים ובין אחרים שהסיטו אותן טהורין ע"ז בשלמא אחרים שהסיטו אותה משכחת לה אלא היא שהסיטה את אחרים היכי משכחת לה אמר רמי בריה דרב ייבא (ג)כדתנן (ד)[ב]הזב בכף מאזנים ואוכלין ומשקין בכף שנייה כרע הזב טמאין

כרעו

ור' עקיבא למאי הלכתא איתקש לנדה למשא. לאודו לוקשה לנבלה: **כרבה מתני לה.** דאמר לעיל דר"ע לאבן מסמא נמי אקשה לנדה ולא מצי לאקושה לנבלה: **ובעי לה אליבא דר' עקיבא.** מי מקיש נמי לענין נדה דאינה לאברים או לא: **ניחא.** דקתני לרבנן כשרץ אלמא לא מטמיא במשא: **ממתני'.** דמסכת ע"ז (ה) אבניו ועציו כו': ה"ג **נכרי ונכרית וע"ז ומשמשיה כו'.** ול"ג מגע:(ו) **נכרי ונכרית.** שגזרו חכמים עליהן טומאת זבין: **הן ולא היסטן.** קס"ד היסטן משמע שהוסטו דהיינו משא ולא כשאר היסיטות שבהש"ס דמשמעו שהטמא הסיט האחרים: **בשלמא לר"א ניחא.** דקתני ולא היסטן דמשמע דלא מטמא במשא. ולקמן פריך מאי הן אי הן טמאין קאמר פשיטא השתא היסטן טמא הם מיבעיא הכי איבעי ליה למתני מגען ולא היסטן: **לכל דבריהם** (א). אלמא מטמאו במשא דאי לא מטמאו אלא במגע מאי כזבין לימא כטמאי מתים: **אלא.** הא משבשתא היא ובעי לתרוצי ורבה מתרץ לטעמיה ורבי אלעזר לטעמיה: **ואבן מסמא שלהן** גרסי'. גבי נכרי ונכרית בין בתרלתא דרבה בין בדר' אלעזר והכי אמרינן בפרק בתרא דמסכת נדה (דף סט:) נכרי ונכרית מטמאין באבן מסמא: **ר' אלעזר מתרץ לטעמיה כו' ע"ז היא ולא היסטה.** ולא משאה שאינה מטמאה במשא: **מתקיף לה רב אשי מאי הן.** אי רבה ורבי אלעזר היסט דברייתא לשון משא משמע להו שהסיטו אחרים דהיינו משא מאי הן והיסטן הן ולא היסטן דקתני בין לר' עקיבא בין לרבנן אי למימרא דהן עצמן טמאים פשיטא דאי טהורים הם היסט מנא להו הכי איבעיא לאיפלוגי ע"ז אין היסטה טמא ר' עקיבא אומר היסטה טמא: **אלא אמר רב אשי הכי קאמר נכרי ונכרית בין הן שהסיטו אחרים.** והיינו היסטן דקתני בה ככל היסט שבמשנה: **בין אחרים שהסיטו אותן.** דהיינו משא וזהו הן דקתני בברייתא והכי משמע הן והיסטן דלישנא דברייתא משא שהזכירו חכמים בנכרי ונכרית בין הן שהוסטו על ידי אדם בין היסטן כלומר מה שהסיטו הן טמאין דתורת זבין עליהם דזב שהוסט ע"י אדם או הסיט את האדם ואת כל דבר טמאוהו דתנן (זבין פ"ה משנה ב) כל הנישא על גבי זב טמא והיינו היסט וילפינן לה במסכת נדה (ד' לג.) מוכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו [ויקרא טו] ומוקמי' לקרא התם ע"כ דה"ק וכל הנוגע בכל אשר יהיה הזב תחתיו דהיינו נישא על גבי הזב: **ע"ז שהסיטה את אחרים טהורים.** דאיתקש לשרץ להכי שלא תטמא לא בהיסט ולא באבן מסמא ואליבא דרבה קמתרץ לה רב אשי: **אחרים שהסיטוה טמאים.** דהיינו משא ומודו רבנן דמטמאה במשא דאיתקש לנדה: **רבי עקיבא אומר.** ע"ז נמי כנכרי ונכרית בין שהסיטה בין שהוסטה וה"ה לאבן מסמא דאיתקש לנדה והכי תני רב אשי לברייתא אליבא דרבה נכרי ונכרית הן המשא שלהן והיסטן ע"ז היא המשא שלה ולא היסטה משמשיה לא הן ולא היסטן ר' עקיבא אומר נכרי ונכרית ע"ז הן והיסטן משמשיה לא הן ולא היסטן. וממילא לר' אלעזר מתרץ לה רב אשי הכי נכרי ונכרית הן והיסטן ע"ז ומשמשיה לא הן ולא היסטן ר' עקיבא אומר נכרי ונכרית הן והיסטן ע"ז היא ולא היסטה דמשא מטמיא ולא באבן מסמא דהוא דומיא דהיסט משמשין לא הן ולא היסטן כך נראה לי סוגיא זו. ולא פירשו רבותינו כן והם פירשו מאי הן דאתקפתא דרב אשי אדרבי עקיבא קאי ולא קשיא ליה אלא דתני לה בלשון רבים והכי קשיא ליה כיון דר"ע אע"ז לחודה קאי אמאי תנא הן והיסטן היא והיסטה איבעיא ליה למיתני ולא נהירא לי דקשיא לי טובא בגוה חדא דלא אתקפתא היא דכיון דאמרן דמתני' מחסרתא היא ואוספי מוספינן עלה שפיר מיתני בה [הן] לר"ע בין לרבה דקאמר ר"ע אכולהו קאי וקאמר (ז)הן והיסטן לר' אלעזר נמי קאי אכולהו דהכי קאמר ר' עקיבא ע"ז לענין היסט דהיינו משא כנכרי ונכרית וכולן הן והיסטן והכי קתני רבי עקיבא אומר נכרי ונכרית ע"ז הן והיסטן ועוד מ"ש דלא מיפלגי בין הסיטו להוסטו אלא בתרלתא דרב אשי ומאי דוחקיה לפלוגי בהו אי לאו דהן דברייתא משמע ליה שהוסטו והיסטן משמע ליה שהסיטו ועוד דסוף סוף בתירוצא דרב אשי לא מיתרצה אתקפתיה דאי הן משום מגע משמשיה קאמר [לא] הן ולא היסטן הוא ואילו רבי עקיבא הן והיסטן קאמר ואי אנכרי ונכרית הכא נמי ה"מ לתרוצי כלישנא קמא ומאי אתקפתיה: **היכי משכחת לה.** שהחפץ יסיט אדם או חפץ אחר: **כרע הזב טמאין.** שהרי הסיטן זב והיסטו של זב כי האי גוונא כתיב בין בכלים בין באדם בין באוכלין ומשקין. בכלים כתיב וכלי חרש אשר יגע בו הזב [שם] ותניא בת"כ יכול יטמאנו מאחוריו נאמר כאן בו ונאמר להלן אשר תפול בו [שם ו] מה להלן מאוירו אף כאן מאוירו א"כ למה נאמר אשר יגע בו פשיטא מי גרע משאר טומאות שמטמאין כלי חרס מאוירן כיון דכתיב גבי שרצים ל"ל למכתבי' הכא אלא להביא מגעו שהוא ככולו ואפי' מאחוריו ואיזהו זה היסטו. וגבי אדם נמי וכל אשר יגע בו הזב [שם טו] ואי משום מגע הא כתיב נוגע בבשר הזב [שם] אלא להביא מגעו שהוא ככולו ואפי' מאחוריו ואיזה זה היסטו. וגבי אוכלין ומשקין תנא וכל כלי עץ ישטף במים [שם] אמר ר' שמעון ומה בא זה ללמדנו אם ללמד שיטמא הזב כלי שטף במגע והלא כבר נאמר הנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו [שם] אם הנוגע בו יכבס בגדיו שהן כלי שטף במגע הוא עצמו לא יטמא כלי שטף במגע אלא למה נאמר וכל כלי עץ וגו' להביא אוכלין ומשקין וכלים הנישאין ע"ג הזב דבסיפיה דקרא דאשר יגע בו הזב כתיב דאוקמינן דמשתעי בהיסט והיינו דתנן כל הנישא על גבי הזב טמא:

כרעו

מיתיבי ע"ז כשרץ ומשמשיה כשרץ. [א]מברייתא אלים ליה למיפרך[ב] ממתני' משום דקתני בה משמשיה[ג] משמע [ד]דע"ז דומיא דמשמשיה דלא מטמו במשא[ה]: **ומשמשיה בין הן שהסיטו כו'.** בשנויא קמא[ו] לא מדכר משמשיה[ז] משום דהוי בכלל הן ולא היסטן דברייתא אבל רב אשי הוצרך לפרש דמשמשיה לא הן ולא היסטן ולא הוי בכלל הא דקתני בברייתא הן ולא היסטן: **ורבי עקיבא.** הרב פור"ת לא גריס[ח] משמשיה במילתיה דר"ע דלא פליג [ט]במשמשיה ארבנן: **הזב בכף מאזנים כו'.** במס' זבים (פ"ד משנה ה) גרסינן הזב בכף מאזנים ומשכב ומושב בכף שנייה כרע הזב טהורין פי' ממדרס[י] ומ"מ טמאין כדין היסט הזב כרעו הן טמאים פי' ממדרס כיון שהזב למעלה הרי נשען עליהן[יא] וגירסת הקונט' מיושב יותר אך לא נמצא כן אם לא שברייתא היא בשום מקום[יב]:

ע"ז

מסורת הש"ס

א) נדה לד., ב) [עי' תוס' ב"ב ב. ד"ה ונכרי], ג) [לפמ"ש תוס' ד"ה הזב כו' אם לא שברית' היא כו' צ"ל כדתניא], ד) זבין פ"ד מ"ו ע"ש, ה) [דף מז.], ו) בס"א נוסף: נכרי מגע ע"ז, ז) הן והיסטן ואבן מסמא שלהן כצ"ל,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לכל דבריהם. נ"ב ע"ל דף פד ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' אמר לך רבה מי אלימא ממתני'. לעיל ד' יב ע"א עירובין דף פט ע"ב: תוס' ד"ה מיתיבי וכו' מברייתא אלים ליה. עי' לעיל דף יב ע"א תוס' ד"ה מי אלימא:

רבינו חננאל

ומותבינן לרבה דאמר במשא כולי עלמא לא פליגי, דהא רבנן קאמרי עבודה זרה כשרץ. ודחי. ומותבינן נמי מגע נכרי ונכרית עבודה זרה ומשמשיה הן ולא הסיטן. ר' עקיבא אומר הן והסיטן. ופי' היסט נדנוד, שאם נטל אדם קנה או קיסם ונדנד את הבגד, אומרין שהסיטו. ומי שנשא כלום כבר הסיטן. ויש מסיט שלא במשא. וכיון שמן משנה הזו עבודה זרה מטמאה במגע ואין מטמא בהיסט, הרי נודע באמת שאינה מטמאה במשא כמו מגע נכרי ונכרית, כי הנושאה מסיטה לפי שהיא מתנדנדת בכחו כדפרשינן לעילא. ור' עקיבא אומר הן והסיטן כל המסיט עבודה זרה טמא, והנושא בכלל מסיט. בשלמא לר' אלעזר דאמר במשא פליגי, ניחא הא ברייתא, אילא לראבה דאמר לא פליגי במשא קשיא. ופרקינן דאמר לך רבה וליטעמיך דקאמרה הך ברייתא אין נכרי ונכרית מטמאין בהיסט, (הלא) [אלא] גזירה היא עליהן שיהוא טמאין כזבים לכל דבריהם, והרי הזב מטמא בהיסט. אלא רבה מתרץ טעמיה ור' אלעזר מתריץ טעמיה. רבה מוקי לה לפלוגתא באבן מסמא לענין ע"ז ומסלק הסט מן פלוגתא, ור' אלעזר מסליק פלוגאתא מן נכרי ונכרית לענין הסט ומוקי לה לפלוגתא לענין עבודה זרה ומשמשיה בלחוד. מתקיף לה רב אשי מאי הן. דפשטא דברייתא הן ולא הסיטן ר' עקיבא אומר הן והסיטן, בלשון רבים, על מגע נכרי ונכרית ועבודה זרה. והאי תירוצא דאמרינה לראבא היא [ולא] (ו)אבן מסמא, ר"ע אומר היא (ולא) [ו]אבן מסמא, לית בה לענין עבודה זרה פלוגתא בהסיט כל עיקר, וקא מפיק לה לברייתא מן פשטא כלל. אבל ר' אלעזר קא מתרץ הן אבל לא הסיטן לרבנן, ולר' עקיבא הן והסיטן על ע"ז, ומפיק להו נכרי ונכרית בראיה ברורה דהא אימירה כי הכין דאף רבה מפקינון [נ"א: אפיקינון] שהרי גזרו עליהן שהן כזבין לכל דבריהן, והא גזירה לעינין תרומה ששורפין אותה על מגע גוי והסיטו כדמפרש בתורת כהנים. אבל חולין לא גזרו בהן טומאת גוי. והכין לישנא דגמארא איצטרכינן למיכתביה משום דמשבש ואית בה חילופי. ראבא מתריץ לטעמיה, נכרי ונכרית הן והיסטן ואבן מסמא שלהן, עבודה זרה היא והיסטה אבל לא אבן מסמא שלה. ר' עקיבא אומר היא והסיטה ואבן מסמא שלה. ר' אלעזר מתריץ לטעמיה נכרי ונכרית הן והיסטן

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ו מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ה:

ו ב מיי' פ"ח מהלכות משכב ומושב הלכה ו סמג עשין רמג:

תורה אור השלם

1 דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא: ויקרא טו ב

מוסף רש"י

כזבין לכל דבריהם. משום שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור (נדה לד.).

מוסף תוספות

א. מאן דקארי לה סבר. ריטב"א. ב. טפי. תוס' הרא"ש. ג. כשרץ. תוס' הרא"ש. ד. שרץ. חי' הר"ן. ה. ואפילו הכי דחי' ליה דלא אלימא ממתני' והא כדאיתיה והא כדאיתיה. חי' הר"ן, דלהכי קתני כשרץ כשרץ תרי זימני שאין דינן שוה. ריטב"א. ו. דרבה ור' אלעזר. תוס' הרא"ש. ז. במילתייהו דרבנן. תוס' הרא"ש. ח. בהך שינויא דרב אשי. תוס' הרא"ש. ט. מידי. תוס' הרא"ש. י. לפי שהיסטו של זב אינו מטמא משכב לעשותו אב הטומאה. חי' הר"ן. יא. ובתר הכי קתני (שם משנה ו') הזב בכף מאזנים ואוכלין ומשקין בכף שניה טמאים, ואכרע הזב קאי, לומר [דהא] דקתני דמשכבות ומושבות שהן טהורין, היינו מדין משכבות, דהא ודאי מדין היסט ראויים להטמא כאוכלים ומשקין. ריטב"א. יב. והיא פירושא דמתני', ומשום הכי גרסינן בשמעתין כדתנן. ריטב"א. וכן במקומות הרבה אלא מפני שהיא רמוזה במשנתינו, ומאי דלא פריש במתני' פריש בברייתא מזכירה בשם משנה. רמב"ן. (דלא כהגהות הגליון).

רבינו חננאל (המשך)

אבל לא אבן מסמא שלהן. ע"ז היא אבל לא היסטה. ר' עקיבה אומר ע"ז היא והיסטה, ומשמשיה הן ולא היסטן. מתקיף לה רב אשי מאי הן. והא אתקפתא דרב אשי על מימרא דרבה היא בלחוד, דאילו ר' אלעזר הא קא מתרץ הן אבל לא היסטן. ור' עקיבא אומר הן והיסטן לענין ע"ז וליכא עליה אתקפתא. ומשום הכין מתרץ רב אשי אליבא דרבה ולא קא מתרץ אליבא דר' אלעזר. ולא מכלל דסבר לה כרבה ולא סבר לה כר' אלעזר, אלא משום דתרצתא דר' אלעזר תריצא וקיימא, ודרבה צריכה עדיין תרצתא. ולא שויא רב אשי תיובתא, אלא תריץ לה תירוצא דחיקא, ולעולם אימא לך דכר' אלעזר סבירא ליה. והכין קא מתרץ רק אשי אליבא דרבה האי דקאמרת מאי הן אבל לא היסטן, ר' עקיבא אומר הן והסיטן דאימור לענין ע"ז, אמר לך רבה הכי קאמר, ע"ז ומשמשיה הן אבל לא הסיטן שהסיטו הן את אחרים. ר"ע אומר הן והסיטן, אפילו שהסיטו הן את האחרים. ולפום הכין שאילנן, ע"ז שמסיטה היא את אחרים היכי משכחת לה. ופריש ראמי בר ייבא כגון שהייתה היא בכף מאזנים ואחרים בכף מאזנים וכרעה ע"ז ותלאה נחתא משום יוקרא מכחה שמכרעת סאלקין אחרים בכף מאזנים אחרת ונמצאת כנושאה אותן וניסוטין מכוחה, כדתנן בזב.